

Puhtaan Meren Puolesta Ry
Pookintie 4, 28840 Pori
Jyrki Laine Puh 040 540 2001
jyrki.laine@lahitapiola.fi
www.puhtaanmerenpuolesta.fi

VETOOMUS:
Fortumin jätevesiä ei saa laskea Itämereen!

Sirpa Paatero, omistajaohjausministeri
Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto
Sähköposti: sirpa.paatero@vm.fi
Kirjaamo: valtiovarainministerio@vm.fi

Arvoisa ministeri Sirpa Paatero,

Kunnioittaen käännyimme puoleenne hallinnonalaanne omistajaohjausministerinä liittyvässä asiassamme. Asia koskee valtionyhtiö Fortum Oyj:n ja sen tytäryhtiön Fortum Waste Solutions Oy:n Porin tuhka-jätteen käsittelylaitosta ja sen erittäin haitallisten, jopa myrkyllisten jätevesien johtamista Itämeren mataliin rantavesiin Yyterin hiekkarantojen ja Selkämeren kansallispuiston välittömään läheisyyteen.

Puhtaan Meren Puolesta Ry (PMP) toimii Itämeren suojelun hyväksi. Itämeri on yksi maailman saastuneimpia meriä ja Suomen rannikot ja vedet ovat kaikkein huonokuntoisimpien joukossa jo nyt.

PMP-yhdistys ei vastusta Fortumin Porin tuhka-jätteen käsittelylaitosta. Me vastustamme Fortumin valmistelemaa tuhka-jätteen käsittelyprosessissa syntyvien erittäin haitallisten jätevesien ohjaamista purkuputkessa mereen lähes käsittelemättöminä. Jätevedet sisältävät lukuisia suolayhdisteitä sekä muita kemiallisia yhdisteitä, jotka vahingoittavat tappavasti Itämeren eliöstöä. Vastaavista ympäristötuhoista ja vesistöjen saastumisesta on tuoretta tutkimustietoa Talvivaaran-Terrafamen kaivostoiminnan jäljiltä.

Silmättömät silakat, kuolleet merenpohjat ja Suomen historian laajin ympäristötuho on Porissa jo nähty ja koettu 1960-1980-luvuilla - ei koskaan enää!

VETOOMUS MINISTERILLE

Puhtaan Meren Puolesta Ry (PMP) pyytää kunnioittaen ministeri Paateroa ryhtymään Fortum Oyj:tä ja sen tytäryhtiötä Fortum Waste Solutions Oy:tä koskeviin välittömiin ja kiireellisiin toimenpiteisiin, joilla estetään Fortumin Porin jätetuhkan käsittelylaitoksen ympäristölle äärimmäisen haitallisten, jopa myrkyllisten jätevesien ohjaaminen purkuputkessa Porin merialueelle Yyterin maankulujen hiekkarantojen ja Selkämeren kansallispuiston välittömään läheisyyteen, vain parin kilometrin päähän rannikosta ja em. alueista. Fortumin Porin laitoksen toiminnan saa käynnistää vasta, kun täysin suljettu jätevesien puhdistus- ja kiertojärjestelmä on käytössä.

Perusteluina vetoomuksellemme esitämme seuraavia kohtia:

1.) Tuhkankäsittelylaitosta ollaan käynnistämässä "lähiviikkoina":

Fortum Oyj suunnittelee lehdistötiedotteensa 17.10.2019 mukaan käynnistävänsä Porin laitoksen toiminnan jo muutaman viikon kuluessa.

2) Ympäristölupa-asia on kiistanalainen ja hallinto-oikeuden käsittelyssä: Fortumin ympäristöluvasta (Etelä-Suomen aluehallintovirasto 18.4.2019) tehdyt valitukset ovat edelleen Vaasan hallinto-oikeuden käsittelyssä ja ratkaisematta. Myös Fortum Oyj on itse valittanut päätöksestä ja vaatii lupaa laajamittaiseen ulkomaisen APC-jätetuhkan maahantuontiin ja käsittelyyn.

3) Uusin tieteellinen tutkimus (Helsingin yliopisto, tiedote 17.10.2019) on osoittanut, että Terrafame Oy:n vastaavat suolapitoiset jätevedet aiheuttavat vakavia ja ennalta odottamattomia ympäristätuhoja.

Helsingin yliopiston tutkijoiden tuore tutkimus kertoo ja osoittaa selvästi, että suolaantuneet jätevedet - vastoin tutkijoiden aiempaa näkemystä - ovat johtaneet pohjajeliöstön ekologisen tilan romahtamiseen. Tulokset kertovat veden suolaantumisesta johtuvasta kerrostuneisuudesta ja jopa happikadosta. (*Helsingin yliopiston tiedote 17.10.2019 ja HS artikkeli 18.10.2019).

4) Fortumin Porin tuhka-jätteen käsittelylaitoksen jätevesien käsittelyjärjestelmä on keskeneräinen ja vasta kehitysvaiheessa.

Fortum Oyj:n oman tiedotteen 17.10.2019 mukaan "Fortumin tavoitteena on, että tuhkankäsittelylaitoksen prosessissa erotettu suola pystyttäisiin ottamaan talteen jo lähitulevaisuudessa ja hyödyntämään esimerkiksi maantiesuolana". Tuhkankäsittelylaitoksen jätevesien nykyinen käsittelyratkaisu ei edusta ympäristölainsäädännön edellyttämää parasta olemassaolevaa teknologiaa (BAT = best available technologies).

Fortum Oyj:n liikevaihto oli 5.2 miljardia euroa ja liikevoitto 858 miljoonaa euroa vuonna 2018. Yhtiöllä ei ole liiketaloudellista, liiketoiminnallista eikä teknistä pakkoa kiirehtiä ja ottaa käyttöön keskeneräistä tai vanhanaikaiseen teknologiaan perustuvaa, ympäristöä tuhoavaa teknologiaa. Myrkyllisten jätevesien laskeminen purkuputkessa mereen ja "poissa silmistä, poissa mielistä" -periaate ei ole nykypäivää ja ympäristövastuullista liiketoimintaa.

TAUSTATIETOJA

Kyseessä ei ole pelkästään paikallinen Porin merialuetta koskeva ympäristöuhka, vaan koko Itämeren suojelua koskeva ongelma. Se vaikuttaa erittäin haitallisesti Itämeren suojeluun ja päästöjen vähentämiseen liittyvissä kansallisissa tavoitteissa, joihin mm. nykyinen hallitus on vahvasti sitoutunut. Fortum Oyj:n yrityskuvaan sen toiminnalla on erittäin haitallinen vaikutus: moderni, johtava energia- ja cleantech-yritys ei laske jätevesiä mereen lähes käsittelemättöminä v. 2019.

Fortum Oyj kertoo lehdistötiedotteessaan 17.10.2019 mm. seuraavaa: *"Suomen ensimmäinen tuhkan käsittelylaitos aloittaa toimintansa seuraavien viikkojen aikana Porin Mäntyluodossa. EU:n kaatopaikkadirektiivin perusteella säädetyn lain vaatimusten mukaan suolaa sisältävää jätettä ei voi enää kaatopaikata nykyisellä tavalla. Nyt ensimmäisessä vaiheessa tuhkalostamon prosessissa erotettu suola johdetaan poistoveden mukana avomerelle."*

PMP: *"Jos EU-lainsäädäntö kieltää kyseisen APC-tuhkajätteen sijoittamisen kaatopaikoille vaarallisuutensa vuoksi, miten on mahdollista, että samasta tuhkajätteestä veteen liuotetut kemialliset yhdisteet voidaan Suomessa johtaa puhdistamattomana purkuputkessa Itämereen? Kyseessä on Suomen lainsäädännön porsaanreikä ja/tai Fortumin ympäristövastuuton liiketoiminta."*

PMP huomauttaa, että Fortum käyttää viestinnässään systemaattisesti ja tietoisesti harhaanjohtavasti kansankielistä sanaa "suola". Suola-sanana käyttö on tarkoituksellista, koska puhekielessä suola ymmärretään puhtaana ruokasuolana ja merivesi on luonnollisesti suolaista. Asia ei ole näin yksinkertainen! Suola ja kohonnut meriveden suolapitoisuudet ovat tappavaa myrkyä Itämeren vähäsuolaiseen murtoveteen sopeutuneille eliölajeille sekä uhka niiden lisääntymiselle: vesikasveille, pieneliöille ja kaloille.

Fortumin oma ympäristölupahakemus 4.10.2018, sivu 2 sekä sen liite 8.1 kertovat jäteveden sisällöstä. PMP huomauttaa, että pelkästään klorideja (erilaisia suoloja / suolayhdisteitä) on kiintoaineena 34 t/pv eli noin 3 kuorma-autolastillista - joka päivä. Lisäksi mm. sulfaattit 388 t. ja bromidit 200 t/v.

Tiedot olennaisista päästöistä ja jätteistä

(*Lähde: Fortumin ympäristölupahakemus 4.10.2018, sivu 2)

"Jätevettä syntyy vuosittain enintään 155 000 m³. Laitoksen mereen johdettavaksi vuosittaiseksi kloridipäästökseksi arvioidaan noin 12 400 tonnia (*PMP:n huomautus: siis 34 tonnia päivässä!), sulfaattipäästökseksi noin 388 tonnia ja fluoridipäästökseksi 20 tonnia ja bromidipäästökseksi 200 tonnia. Kokonaistyyppipäästö on noin 8 tonnia vuodessa ja fosforipäästö noin 40 kg. Metallien osalta vuosittaiseksi sinkkipäästökseksi arvioidaan enintään 20 kg ja molybdeenipäästökseksi 60 kg. Muiden yksittäisten metallipäästöjen arvioidaan olevan 0,8–2 kg vuodessa. Lisäksi laitoksen jätevesissä on kiintoainesta, öljyhilivetyjä, PAH-yhdisteitä, syanideja ja VOC-yhdisteitä."

Liite 8.1 taulukot luettelevat Fortumin jätetuhkan sisältävän mm. seuraavia aineita vaihtelevina pitoisuuksina: arseeni (As), barium (Ba), kadmium (Cd), kromi (Cr), kupari (Cu), molybdeeni (Mo), nikkeli (Ni), lyijy (Pb), antimoni (Sb), seleeni (Se), sinkki (Zn), elohopea (Hg), fluoridit, kloridit, sulfaattit (SO₄²⁻), DOC (liuenneet org. hiilet), PCB-yhdisteet (polyklooratut bifenyylit), PCDD/F (dioksiinit, furaanit), PAH-yhdisteet - EPA16, TDS ('total dissolved solids' eli kiintoaineet).

*Lähteet: Fortumin ympäristölupahakemus 4.10.2018, sivu 2 ja sen liite 8.1.

Uutisia: "Ekologinen romahdus", "happikato", "veden selvää suolaantumista johtuvaa kerrostuneisuutta", "pohjaeliöstön ekologisen tilan turmeltuminen", "kemiallisesti kerrostuneita suola-altaita, joiden pohja on kuollut", "eliölajien monimuotoisuus on romahtanut"!

Näillä sanoilla kuvataan ympäristön tilannetta ex-Talvivaaran, nykyisen Terrafamen vaikutusalueella Nuasjärven alueella. (Helsingin yliopiston tiedote 17.10.2019 ja HS artikkeli 18.10.2019). Toivottavasti tämä tilanne ei toistu Porin merialueella.

Tämä tuore, ajankohtainen Helsingin yliopiston tutkimustulos ja tiedote 17.10.2019 osoittaa, että:

a) Myös ympäristöluvan mukainen toiminta voi aiheuttaa erittäin vakavia yllätyksiä ja luonnon tuhoutumista. Tuleva Fortumin toiminta Porissa voi olla kansallisen lainsäädännön ja lupien mukaista, mutta silti moraalisesti ja eettisesti täysin väärin kestävä kehitys ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen näkökulmasta.

b) Edes parhaat tutkijat ja asiantuntijat eivät pysty ennustamaan jätevesien liikkumista, virtauksia ja suola- yms. yhdisteiden kerrostumista vesistöissä - edes järvissä, saati Itämeren rantamatalikoilla - ja niiden jätevesien haittavaikutuksia erittäin herkkiin ja monimutkaisiin luonnon ekosysteemeihin.

PMP: "Emme halua samanlaisia uutisia Yyterin ainutlaatuisilta hiekkarannoilta ja Selkämeren kansallispuistosta! Suomen valtio ei voi sallia, että yksi maan johtavista valtionyhtiöistä, Fortum Oyj, käyttää Itämeren jätevesiensä kaatopaikkana, kun parempaa ratkaisua ei nyt juuri satu olemaan saatavilla. Kyllä on - suljettu jätevesien puhdistus- ja kiertojärjestelmä! Kymmenet suomalaiset ja sadat, jopa tuhannet yritykset maailmalla käyttävät vastaavanlaisia!"

Puhtaan Meren Puolesta -yhdistys pyytää kunnioittaen ministeri Paaterolta huomiota ja ymmärrystä esittämiemme, Fortumin toimintaan Porissa liittyviä mahdollisia tulevia ympäristöuhkia ja -ongelmia koskien. Kukaan meistä ei halua Porin Vuorikemian tai Talvivaara-Terrafamen ympäristökatastrofien toistumista.

Toivomme ministerin ryhtyvän välittömiin toimiin Fortumin Porin jätetuhkan käsittelylaitoksen käynnistämisen lykkäämiseksi, kunnes sen jätevesien käsittelyprosessi on kehitetty sellaiseksi, että jätevesiä ei tarvitse laskea mereen.

Kunnioittaen,

Porissa 20.10.2019,

Puhtaan Meren Puolesta Ry

Jyrki Kangas, puheenjohtaja

Jyrki Laine, hallituksen jäsen